

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

17. Amplius declaratur, timorem poenae non esse ex Christi gratia, quia facit iustitiam inde natam, ex lege, & iustitiam nostram, non ex Deo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

C I A P V T X X V.

Amplius declaratur, timorem poenae non esse ex Christi gratia,
quia facit iustitiam inde natam, ex lege, & iustitiam
nostram, non ex Deo.

Hic est igitur causa, cur sexcentis
locis Augustinus doceat, eos qui
sola legis cognitione, hoc est, timen-
do supplicium quod lex minatur,
praecepta Dei implere conantur, non habere
aliud nisi iustitiam ex lege, iustitiam suam, non
Dei, hoc est, iustitiam propriis viribus factam
non per gratiam Dei datam, ut per hoc signi-
ficet poenatum timorem quem lex incutit, &
quicquid ex lege seu ex illo poenarum timore
operantur, non id ex gratia Dei, nempe illa
strictè dicta, sed supposita fide ex propriis viri-
bus proficisci. Tunc enim incipimus ex
gratia Dei praecepta facere, cum non ex iusti-
tia, seu legis formidine, sed ex iustitia dilectio-
ne operamur. Et haec est iustitia non ex lege,
non nostra, seu nostris viribus facta, sed Dei:

*Qui novit, inquit, quid est quod fieri debeat, & non
facit, nendum à Deo didicit secundum gratiam, sed
secundum legem: non secundum spiritum, sed secun-
dum litteram; quomodo multi quod in peccato lex facere
videntur. TIMORE POENAE, non amore iustitiae
quam dicit Apostolus. IUSTITIAM, SVAM,
QVA EX LEGE EST, tanquam sit imperata,
NON DATA.*

*Si autem data est, non dicitur ius-
titia nostra, sed Dei, quia sit spontanea, ut sit
nobis ex Deo. Quod explicans accuratius, in
eodem loco adiecit: Tantum igitur inter legem
distat & gratiam, ut cum lex esse non dubitem ex
Deo, IUSTITIA tamen qua EX LEGE EST,
non sit ex Deo, sed iustitia qua per gratiam consum-
matur ex Deo. Quia EX LEGE IUSTITIA di-
citur, qua sit PROPTER LEGIS MANDATUM,
cujus videlicet terrore ad agendum cogimur;
iustitia ex Deo dicitur, qua datur per gratiae benefi-
cium: ut non sit TERRIBILIS sed suave mandatum,
sicut oratur in Psalmo, suavis Dominus, & in tua
suavitate doce me iustitiam tuam: id est, ut NON
FORMIDINE POENAE serviliter cogat esse sub lege,
sed libero charitate delectari esse cum lege. Ecce lu-
culentissime assertum, quod iustitia hoc est
opus iustitiae, quod ex poenarum legis timore
fit, non sit iustitia ex Deo, neque detur à Deo,
sed illud solummodo quod ex infusione sua-
vitatibus ac dilectionis operamur. Et sermone
decimo quinto de verbis Apostoli perclarissime
& exactissime: *Legem Dei proposita (Non
concupiscis), quisquis timuerit, & suis viribus eam
implere se posse putaverit, & fecerit quod lex iubet,
non amando iustitiam, sed TIMENDO POENAM,
fuit quidem secundum iustitiam qua EX LEGE
EST homo sine querela, non furatur, non adulterat,
non dicit falsum testimonium, non facit homicidium,
non concupiscit rem proximi sui. Potest hoc, potest
fortassis. Vnde? TIMORE POENAE. Quamquam**

*Idem, 19. de
verbis Apostoli
cap. 6.*

*qui TIMORE POENAE non concupiscit, puto quia
concupiscit &c. si talis es, adhuc iustitia (tua)
est, qua iustitia tibi consulis, NE TORQUEARIS.
Quid magnum est panam timere? Quis enim non ti-
met? Quis latro, quis sceleratus, quis nefarius? Sed
hoc interest inter TIMOREM TVVM, timoremque
latronis, quod latro tunc leges hominum &c. tu autem
leges eius TIMES, eius POENAM TIMES, quem
fallere non potes. Nam si fallere posses, quid non
fecisses? Ergo & concupiscentiam tuam non amor
tolle, sed TIMOR PREMIT &c. Quod explicat si-
militudine lupi qui quam vis terreatur latratu
canum, tamen manet lupus, nisi in ovem ver-
tatur: Facit enim, inquit, & hoc dominus. SED
IPSA EST IUSTITIA EIVS NON TVA. NAM
QUAMDIU HABES TVAM, ROTES TIMERE
POENAM NON AMARE IUSTITIAM. Et iterum
cum pauca quaedam attingisset ita scribit:*

Idem:

*Gentes qua non sectabantur iustitiam qua EX LE-
GE EST, QUASI PROPRIAM SVAM, QVA
SIT DE TIMORE POENAE, NON
DE AMORE IUSTITIAE, qua non secta-
bantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam: iustitiam
autem qua ex fide est. Et paulo post docet Saulum
in lapidem offensionis Christum offendiisse
de ista iustitia superbiendo: Et totum hoc non
videre (id est cecitas Pauli) unde erat? De tu-
more superbia. Quid est de timore superbia? Quasi
DE IUSTITIA SVA. Ex lege quidem sed sua,
Quid est, EX LEGE? Quia in mandatis legis,
Quid est, DE SVA? Tanquam de viribus suis,
Amor dicitur, amor iustitiae, amor charitatis Christi.
Et unde illi amor? SOLVS POSSIDEBAT TIMOR,
sed charitatis veritatem locum in corde servabat. Vides
protecto in isto sermone plenissime, exactissime,
satiatissimeque ab Augustino tanquam
rem tibi perspicuissimam tradi, quicquid pau-
lo ante de timore & operibus inde proficiscen-
tibus asseruimus. Nempe, iustitiam, hoc est,
opus iustitiae, non aliam esse quam iustitiam
EX LEGE, hoc est, iustitiam, quam solo legis
praecipientis ac terrentis adiutorio operamur,
esse iustitiam nostram, hoc est nostris viribus
factam, non divinitus datam, quantum vis lex
ipsa à Deo data fuerit. Denique quamdiu
habemus talem iustitiam ex lege & nostram,
nos posse timere poenam non amare iustitiam.
Quibus omnibus aperissime significat, suppo-
sita fide Dei poenarumque quas transgressoribus
legis comminatur, timorem supplicij in-
tentati, iustitiamque ex lege seu operum, ex
istio timore propter legis minas concepto pul-
lulantem, ex viribus arbitrij naturalibus pro-
ficisci, non per Dei gratiam inspirari. Quod
sanè tam est in Augustini operibus tritum ut
mirum*

mirum sit in dubium posse revocari. Tradit enim non semel huiusmodi iustitiam nostram, quam ex lege est, hoc est, ut iam audivimus, quam ex legis seu pœnarum timore operamur, non gratiæ Dei, sed nostris viribus esse tribuendam, eamque opponere solet iustitiæ Dei, hoc est, quam tribuit per gratiam suam Deus. *Quis ex Deo est iustitia, in fide utique est, quia credimus nobis iustitiam divinitus dari, non à nobis in nobis nostris viribus fieri. Nam cur illam iustitiam quæ ex lege est, suam dixit Apostolus, non ex Deo, quasi lex non sit ex Deo? Quis hoc nisi impius senserit? Sed quia per litteram iubet, non per spiritum iuvat, quicumque sic audit litteram*

278. 106.

lib. 1. q. 1.

cap. 4.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

lib. 1. q. 1.

A legis, ut ei sufficere videatur cognovisse quid iubeat, aut prohibeat, quo id se arbitrii sui virtute, impleturum esse confidat, nec fide confugiat aditurandus ad spiritum vivificantem, ne rem sacrum littera occidat, profecto zelum Dei habet, sed non secundum scientiam. Ignorans enim dei iustitiam, id est, eam quæ datur ex deo, & suam volens constituere, ut tantummodo ex lege sit, hoc est, ex doctrina & terrore legis, iustitia dei non est subiectus. Nam ut alibi dicit: Ex lege timeamus Deum, ex fide speramus in deum. Cuiusmodi testimonia in Augustino passim obvia sunt, & paulo ante nonnulla allegavimus.

Lib. de spir. & lit. 6. 29.

C A P V T X X V I.

Vberius ostenditur ex Augustino, Timorem pœnæ, & opus ex isto timore factum, non esse ex Gratia Christi, sed naturæ viribus supposita fide.

EX istis igitur Augustini documentis clarum est, timorem pœnæ, & opus iustitiæ quod ex timore imperatur, fidem quidem prærequirere, sed ea iam in animo radicata proprie strictæque dictarum Christi gratiam non exigere, sed ex proprii arbitrii viribus posse proficere. Quod si Deus timorem istum suâ providentia in animis peccatorum: vel semper vel subinde concitet, vel etiam, si ita libet, interius inspiret, ea longè alterius rationis est, quam ea Christi gratia, de qua hæcenus differuimus. Limites enim naturalis providentia, quantum ad substantiam, non excedit, eiusmodi gratiam etiam Pelagiani mutis modis agnoverunt & confessi sunt. Ex quo fit, ut Augustinus ijs qui ex timore operantur gratiam dicitur verbi dari neget: *Timeantibus, inquit, penam adferuntur gratia; hoc est, non datur, sub quo timore anima laborans; quando concupiscentiam malitiam in vicerit; nec timor ille quasi custos severus abesse ferit, per fidem confugiat ad misericordiam Dei, ut det quod iubet; atque inspirata gratia suavitate &c.* Et alio ejusdem libri loco: *Quicumque faciebant quod lex iubeat, non adjuvante spiritu gratiæ, timore pœnæ faciebant, non amore iustitiæ.* Et libro secundo contra Iulianum: *Multa multitudo dulcedinis Domini quam profecto non invidit, & tamen ascendit timoribus eum.* Nam per dulcedinem illam, ex soleminimè suo, Dei gratiam intelligere solet. Et in libro primo ad Simplicitatem: *Vsitate vocatur lex, quando minatur & terret, & vindicat.* Itaque idem præceptum timentibus lex est, hoc est, non nisi sola lex, amantibus gratia est. Inde est illud in Evangelio: *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.* Eadem quippe lex, qua per Moysen data est, ut formidaretur, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, ut impleteretur. Et in Sermionibus de tempore: *Lex terret, Evangelio, hoc est, gratiæ, conversos sanavit: quos ut con-*

A verteret lege terruerat. Et in Sermone decimo octavo de diversis, cum tradidisset sub lege timorem esse non amorem, subiicit: *Qui autem sub gratia est, non sub lege implet legem; quia non est ei pendus sed decus; nec timenti tormentum, sed amanti ornamentum.* Et in Sermone tertio eorum quos in appendice collocarunt: *Alii timeant, alij sperant, & de sperantibus & timentibus volo aliquid dicere. Lex timorem habet, gratia spem.* *Quid autem interest inter legem & gratiam, quando quidem unus datur & legis & gratiæ? Lex terret de seipso presumentem, gratia iuvat in deum sperantem.* Et enumeratis quibusdam legibus, atque inter ceteras illa quæ dicit non concupisces, effectum ejus exprimit quem ante gratiam in homine facit: *Audivisti, inquit, timuisti, tentasti pugnare, non potuisti superare. Causam quarit & simul reddit: Quare hoc, ait, nisi quia mandato accepto timuisti, non dilexisti, timere pœnam, non amasti iustitiam. Qui timet pœnam optat si fieri potest facere quod iubeat, & non habere quod timeat.* Et ut intelligeremus neque timorem istum, neque compulsionem adulterij quam pœnæ timor imperat, ex gratia Dei proficisci, sed illam tantum quæ ex iustitiæ dilectione nascitur: *Tam, inquit, gratia est, hoc tibi noli assumere, viribus tuis noli trahere; delectatione facis, bene, charitate facis, bene, annuo, consentio. Tam gustas dulcedinem, hoc est, gratiam, si speras in dominum.* Hoc est, si non amplius ex timore adulterium caves, sed spe gratiæ. Et in quæstionibus super Exodum: *Digitus dicitur, super Dei quo lex in tabulis conscripta est, TIMOR IN EXOD. CXXXV est eum, qui gratiam nondum intelligebat. &c. ut lex illis fieret pedagogus, à quo perduceremur ad gratiam quæ est in fide Christi.* Et in Psalmum nonagesimum iterum iterumque; si scilicet commendat, timorem legis & pœnæ, quo quod jubetur impleri non potest esse sine gratia, sine qua amor iustitiæ, qua lex impletur, esse non potest: *Data est illa lex ad timorem, non ad amorem.*

Serm. 3. in Append.

In Psal. 90. Conc. 2.